

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Amezket

Aurkibidea

Udalerria: Amezketa

Sarrera

Txindokiren ekialdeko magalean dago Amezketa. Tolosaldeko herri honek Alegia eta Orendainekin egiten du muga iparraldetik, Aralar mendizerrarekin hegoaldean, mendebaldean Bedaio tolosar auzoarekin, eta ekialdean Abaltzisketarekin. Fernando Amezketarraren izena du herriko plaza nagusiak. Oriara isurtzen den Amezketa erreka zeharkatzen du herria. Euskal hiztunen portzentaje esanguratsua dela-eta UEMako (Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea) kidea da.

- **Biztanleak:** 970
- **Euskaldunak:** %98,0

Ahotsak.eus-eko datu orokorrak

- Hizlariak: **20**
- Zintak: **19**
- Pasarteak: **174**
- Transkribatutakoak: **11**
- Audioak: **0**
- Bideoak: **139**

Proiektuak

- Atzoko Zegama
- Dialektologia-EHU
- Euskal Herriko Ahotsak
- San Ignacio ikastetxea. Ahozko ondarea jasotzen

Hizlariak

Teresa Agirrezabala Altuna (1935)

Amezketako Galartzegei baserrian jaioa. Bi gurasoak amezketarrak. Eskolan matematiketan iaioa, baina ez eskola zalea. [Margarita Etxeberria Murua](#) bere eskolako lagun minarekin hamaika bihurrikeria egina.

Juanito Amundarain Tolosa (1937)

Amezketako Beantetxeberri baserrian jaioa. Amezketako Urkulaparte auzoan dago Juanitoren jaiotetxea, Amezketako herritik aparte samar, eta Uharteko herrigunetik hurbil. Hala ere, ingurukoek "erbestekoak" deitzen bazieten ere urkulapartearrei, bera beti amezketar sentitu da. Lanbide bat baino gehiago izan baditu ere (Agurainen morroi, igeltsero Donostian...) inoiz ez da baserriko lanetatik aparte ibili. [Joxepa Tolosa](#)rekin ezkondu eta bere jaiotetxean bizi egin zuen biizmodua.

Anastasio Balerdi Beloki (1933)

Bedaioko Larraineta baserrian jaio bazen ere, hamar urte zituela bera eta bere familia Amezketara joan ziren bizitzera. Aita eta ama, biak zituen Bedaiokoak, bata Larraineta bertakoa eta bestea Illorretakoa, baina bera Amezketar sentitzen da, Bedaiokoa ez denik esan ezin badu ere. Hamar senidetan gazteena, udan morroi eta neguan artzain lanetan pasatu zuen gaztaroa. Txikitatik zituen ardiak gustuko, eta artzain izan nahi zuela garbi zuen. Hala, hogeita bi urterekin, soldadutzatik bueltan erosi zuen bere lehen artaldea. Geroztik artzain lanetan aritu izan da beti.

Joxepa Etxeberria Bengoetxea (1924)

Amezketako zentral elektrikoan jaioa. Hamar senidetan bigarrena. Aita Amezketako errotakoa zuen, eta ama, berriz, adunarra. Hamahiru urte zituela, bere familia aitaren jaiotetxera joan zen bizitzera. Han hiru urtez egon ziren, eta ondoren, borda bat konpondu, bizitzeko moduan jarri, eta bertara joan ziren bizitzera. Tarte horretan kolegioan ikasi zuen, eta Tolosan josten ikasten ere aritu zen. Hogeita bi urterekin ezkondu zen Abaltzisketara. Senarraren familiak taberna zuen, eta han lanean jarduteaz gain jostun gisa lanean ere jardun zuen, umeak hazi bitartean. Herriko neska gazteei josten erakusten ere aritu zen.

Ana Etxeberria Etxeberria (1922)

Amezketako Ortuzarrenea etxean jaioa. Etxekoek taberna eta pentsu almazena zuten, eta hortik bizi ziren. Aita nazionalista zuen, eta gerra garaian nahiko komeria bizitako familia da berea. Horrez gain, txikitari polio gaixotasuna izan zuen, eta herren gelditu zen gerotik. Metalezko aparatua batekin ibili ohi zen kalean zehar, eta hainbat ebakuntza ere egin zizkioten. Gerra garaiko kontuak azaldu dizkigu, bere txikitari lagun mina duen [Feli Etxeberria Galarza](#) rekin batera.

Feli Etxeberria Galarza (1926)

Amezketako Letradunea kaleko etxean jaioa. Taberna zuten bere gurasoek, bere aitona-rengandik jasoa. Domingo zuen izena aitona, eta bere etxe eta tabernari "Domingoenea" deitu izan zaio. Gerra garaiko tentsioez hitz egin digu, eta baita orduko baserriarren eta kaletarren arteko harremanez ere.

Margarita Etxeberria Murua (1935)

Amezketan, eliza atzeko "Garaikoetxea" kaletxean jaioa. Etxeko gazteena eta bihurriena. Txiritak baditu bi bertso artzain bat hil zuen gizonari jarriak, eta bere birraitona omen zen artzain hori. Buruz kantatu dizkigu bertso horiek Margarik.

Margarita Goñi Zubeldia (1923)

Amezketako Tomasene baserrian jaioa. Bai aita eta bai ama amezketarrak ziren. Hamalau senide ziren guztira, eta hamaika urterekin neskame joan behar izan zuen. Hemezortzi urterekin ezkondu zen. Ezkondu ondoren, mandazain aritu zen, Amezketako meatzeetan lan egiten zuten galiziarrei bazkaria eramateko.

AME-014 Hizlari ezezaguna

AME-015 Hizlari ezezaguna

Jose Iraola (1938)

Jokin

Maria Karrera Agirrebarrena (1935)

Amezketako "Lizeaga" baserrian jaioa. Herreran neskame eta Amezketako estankoan lanean aritua. Tabernara sartu izanagatik herriko apaizak pulpitutik hartu zien kargu berari eta beste neska gazte batzuei.

Axintxio Karrera Garmendia (1928)

Amezketako Arrondo auzoko Unanbide baserrian jaioa. Aita bertakoa zuen, eta ama, berriz, Abaltzisketako Olano baserrikoa. Sei senidetan hirugarrena, txikitatik izan zuen erleekiko zaletasuna. Etxean aita izaten zituen erleak, eta haiei begira orduak pasatzen omen zituen. Hala, gazterik bere kontura erle batzuk erosi eta erlezaintzan aritu izan da geroztik.

Kontxu

Joxe Mari Otermin Urtizberea (1948)

Amezketako Azintzintxiki baserrian jaioa, errege-bezperan. Aita amezketarra zuen, eta ama Hondarribikoa. Bost senidetan gazteena izanik, etxeok ikasteko aukera eman nahi izan zioten, eta hala egin zuen berak. Sakramentinoen kolegioan hasi eta Madrilen bukatu zuen kazetaritza ikasten. Handik itzuli zenean, Loiola Irratian zortzi bat urtez lanean aritu ondoren, Euskadi Irratiko zuzendaritza hartu zuen.

Bere herriari buruzko hainbat liburu idatzi ditu, hala nola, *Amezketako Etxe Etxe* (2011), *Fernando eta bere garaiko Amezketako* (2010), eta *Amezketako, bide luze bezain malkarrak* (2005).

Antonio Sagastume Saralegi (1923-2016)

Amezketako Larramendi baserrian jaioa. Guraso biak amezketarrak zituen. Bederatzi senidetan laugarrena, herriko eskola publikoan ibili zen. 12 urterekin morroi bidali zuten. Umetatik trebatu zen baserriko lanetan: lehenengo behiak gobernatzan eta gero 200 ardiko artaldearen kargu. Udan Aralarrera joaten zen ardiekin eta neguan Irunera, Bentak auzoko Maxuelazar baserrira. Gazta egiten zuen. Nafar batekin ezkondu zen, Irunera; artzaintza utzi, eta Ramon Mujika lantegian hasi zen lanean, kalderak berritzen.

Joxepa Tolosa Otamendi (1939)

Amezketako lurretan dagoen "Sautse" baserrian jaioa. Baserri hau Urkulaparte auzoan dago, Amezketako herrigunetik baino Uhartetik hurbilago, baina bera erabat amezketarra sentitzen da. Donostian neskame lanetan zenbait hilabete igaro zituen, baina gainontzean beti bizi izan da Amezketan. Izan ere, Beantetxeberri baserrira ezkondu zen [Juanito Amundarain](#)ekin, eta geroztik han bizi dira biak.

Teresa Tolosa Ulazia (1932)

Amezketako Aitzio baserrian jaioa. Aita bertakoa zuen, eta ama, berriz, Loiola ("Loila") baserrikoa. Hamaika senidetan zaharrena izanik, anai-arreba gazteagoak zaintzea egokitu zitzaion.

Pello Zabala Bengoetxea (1943)

Pernandoren odolekoa, Amezketan jaio zen Pello, eta han pasatu zituen haurtzaroko lehen urteak. Aitak herriko paper lantegian egiten zuen lan eta, lagun kamioilariei esker, urtean behin Arantzazura egiten zuen txangoa bere familiak. Han gazteak jolasean ikusi zituen Pellok, eta irakurtzeko zein ikasteko gogoia txikitatik izanik, arrazoi bat ala bestea medio, zazpi urterekin jakinarazi zien gurasoei Arantzazura joan nahi zuela. Aita saxofoi-jolea ere bazuen, eta txikitatik ikasi zuen solfeo. Arantzazun zaletasun horri ere eman zion bide, musika klasikoan aditu izatera iritsiz. Fraide-etxean izan zuen kontaktua berea ez ziren euskalkiekin ere, eta bertan bizi zituen euskara batuaren inguruko eztabaidak. Han irakurri zituen Gandiagaren idatziak, eta baita musikatu ere. Ezer baino lehen, Arantzazuko frantziskotarra baitzen Pello. Bereziki, eguraldiaren inguruko gaietan aditu gisa ezaguna bazen ere, zaletasun hori berria zuen, Euskadi Irratiaren eraginez sortua eta bere kuriositateak bultzaturik landua. Bere gainerako zaletasunak, ordea, ez zituen sekula alboratu: izan musika konposatzen, izan eguraldiari buruzko gaiez idazten, izan Arantzazuko fraide gisa bere ardurak betetzen, atsedunik gabe lanean aritu zen Pello.

Pasarteak gaika

Herri honetan landu eta transkribatu diren pasarteak, gaika antolatuta.

1. Politika

1.1. Milizianoak Amezketara gerra hasieran

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/003
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:02:42. **Bukatu:** 00:04:01
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- **Laburpena:** Gerra hasi zenean, ez zekiten zer zen. Milizianoak kotxez iritsi ziren eta ikara pasa zuten. Alegian zeukaten basea.

Transkripzioa

- Nik aurrena galdetuko dizkizuet... ze ya ke ta zuek izango zeaten hemen e... Atzo adibidez eon nitzanak mila beatzirehun ta hoitamaseien hoitamazazpi jayuak... E zuek gerra ondorena ondo ezautu zenuten? Ya koxkortuta. Gerra garaia're bai.

- Hemen pasa gendun hoixe gerra guzie.

- Bai, bai.

- Zer dezue goguan ordun? Nola enteatu ziñaten gerra hasi zala?

- Radiok esaten zun ta, gerra zala. Ta gerra hoi zer izan behar ote zun ez genekigun, ba. Eta, ba, hola. Gerra hasi zan, ta hasi zien etortzen zeak kotxek. Ordun milizianok hemen zien, zeak fusillen zeak atera muturrek

leihotatik... Eta herri hau, hoi ikara baino zer da eskupetak dauzkeela zeak aterata. Eta ikara sartzea, hortaxe etorriko zien.

- Bai, Alegikok hittunan gehinak.
- Alegrin gelditzen hittunan, eta handik zabaldu herrita.
- Bai.
- Herri txikita.

1.2. Kartzelan sartzeko beldurra

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/004
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:04:01. **Bukatu:** 00:05:52
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- **Laburpena:** Gerra Zibilean, edozer gauzarengatik kartzelara sartzen zuten jendea. Osaba bat errekan arrantzan ari zelako sartu zuten kartzelan. Udaletxean bertan zegoen kartzela. Beldurra pasa zuten.

Transkripzioa

- Bai. Ta ordun, eozein gauzengatio kartzelan sartzen zittuen. Ni goatzen naiz osaba bat, ezer ez, hemengo errekatoko zea zan. Ta geo, han ikusi zittuela errekatoko zea eitten, eta kartzela sartu zittuen.
- Zer egiten zuten errekatan?
- Errekan zea ai zien...
- Arrantzan?
- Arrantzan ai zien, eta han ai zielako, bai osaba beida zeon, baiño denak kartzelan sartu zittuen. Bai, hemen kartzela zeon lehen, oain ez.
- Hemen bertan zegoen? Herrin?
- Bai, hemen zeon aiuntamentun, bai, hor sartu zittuen, eta ikara bat. Bakizu ordun holako zeak eitten zien, ta ikara bat, zeatu ein gozittuela, hil ingo zittuela, ikaraz. Baiño... e hemen... Alegriko bat zeon, hemen, ta oso ezaune, eta bazeuken zea...
- Kontakton bat...
- Bai, eta harek esan zien ez, ezetz. Ezaunek zittun osaba ta, zea haundie zuen, eta hala ez zala zeatuko eta hairi zeatu zien.
- Ta hemen bertan jende asko eman zuen kartzela ordun? Herriko bertako jendia zan?
- Bai, baiño etzien... Haitxek, nik ez ditut besteik sentittu, nik kartzelan.

1.3. Herria bi bandotan banatu zen

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/005
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:05:52. **Bukatu:** 00:06:44
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Jarrera politikoak
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

- **Laburpena:** Gerra garaian, herriko batzuk nazionalista izateagatik eraman egin zituzten. Herrian bi bandotako jendea zegoen: nazionalistak eta karlistak.

Transkripzioa

- Geo, beste batzuk e... eaman'e ein zittuen behera Joakin Galartza ta.
- Hoik zeñek eaman zittuen?
- Kanpoko zeak.
- Bueno kanpokok, baiño zein aldetakok? Gerran hasi zien...
- Bai, nazionalistak zielako eaman zizkiñenan, bai.
- Hoixe.
- Bai.
- Bakizue, herri txiki hautan ezer ez, ba, oponiok batzuk... euskaldunen aldekok, nazionalistak, eta, bestek, karlistak. Hoik zien, bi bando hoitxek.
- Eta ordun, noski, hasi zanen gauz hau, ba, ordun gorrik zien batzuk.
- Bai.

1.4. Milizianoak herrian galderak eginez

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Etxeberria, Ana
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/006
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:06:44. **Bukatu:** 00:07:58
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- **Laburpena:** Gerra hasieran, Larraitzen Nafarroatik etorritako milizianoak jarri ziren. Tabernara sartu eta galderak egiten hasi ziren. Herrian dena ongi zegoela entzun ondoren, berriro Larraitzera itzuli ziren.

Transkripzioa

- Eta... haserakon, behintzat, zean jarri ziela Larraitzen, nigoatzen naiz.... Larraitzen jarri ziela hor Naparrotiken edo zetozeila eta zeak... gorrik, bueno, milizianok. Larraitzen jarri ziela beta goitik behera etorri ziela aber ze herri zan ezautzea, eta... Guk, ordun, ze gendun... taberna. Eta taberna sartu eta jendeei galderak eitten, aber herri hau nolakoa zan, nola konpontzen giñen herritarrak, eta apaizakin ze mouz eta galderak eitten han tabernan zerenai, aizu. Ta haik ezetz herri hau herri txikie zala, eta elkarrekin ondo juten giñela, ta hemen ez zala ezer gertatzen ta. Behintzat hola. Geatu zien, ta jun zien ta kitto. Berriz ez zien azaldu.
- A bai e? Joan egin zian?
- Bai, hemendiken. Larraitzen zeudela esan zuen, zain, Naparrotik noiz etorriko zien zeak... nazionalak.

1.5. Soineko hori-gorria tapatuta eramaten zuen

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/007
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:07:58. **Bukatu:** 00:08:33

- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- **Laburpena:** Soineko horiak marrazki gorriak zituela konturatu zenean, Felik tapatu egiten zuen, zerbait esango ote zioten beldurrez.

Transkripzioa

- Ni goatzen naun soiñeko horie niñenan, eta hemen gorri, zea, dibujo batzuk zeuzken. Hoi zer... tapatuta ikaraz!

- Kolore españolak.

- Bai, tapatuta, bai haik, aizu! Bai, haik... dibujo haik tapatuta zeatiken... kontxo! Nazionalak eta... kontxo! Zeozer ingo ote ziteen, holako, holakoxe zeak burun pasatzen, bai.

- Ta hemen soldaduk eta pasatzen ta ikusi zenituen?

- Ez.

- Bai.

- Etorri al zien ba?

- Bai.

- Soldaduk, aber, esan zan.

- Bai, Alegrikok diela esan ziñenan, Alegrikok ziela, baiño etorri ta ni goatzen naun ne anai txikie kolgadoran zeon. Nik'e taberna neuken, guk'e... Ta hartu, hure jantzi ta segi.

1.6. Nazionalistak eta karlistak Amezketan

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Etxeberria, Ana
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/009
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:10:43. **Bukatu:** 00:13:37
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- **Laburpena:** Herrian bi bando zeuden: nazionalistak eta karlistak. Karlistak jauntxoak ziren eta gero agintean jarri ziren. Nazionalistak zigortu egin zituzten.

Transkripzioa

- Bai, bai. Bai.

- Ta gaiñantzian, gerraz daukazuen beste rekuerdok hoiexek edo nola... etzan eon soinuik eta bonbardeaketaik eta tiro hotsik eta?

- Ez.

- Ez hemen ez zan holako zeak eon.

- Hemen gorrie, gorrik pasa zien, zeak in eskubikin, noski, herrin, bi zea, bi partidu esango genuke; nazionalistak eta karlistak, kitto. Eta geo, hor zeon hoi denuntzie sartu ta, geo, izan zien komerik.

- Bai, bai.

- Geo, ze izan zan, ba, denuntzia?

- Karlistak eta nazionalistak, eta bakizu karlistak zien jauntxok, gerra haik hasi zuen, eta beak jarri zienen, ba, hemen... bueno beak jarri. Herrie beak zeuken, been esku. Ordun, beste nazionalista guztik gaiztok zien, eta haik izkutatu, kastigatu... ein behar zuen. Eta ordun, izan zan jaleoa, ni goatzen naizena, etxekoa baitauket.

- Bai.
- Gu aitte, ba, nazionalista izan, eta zenbat gauz ein zizkioen, bueno, multe. A, multe aiuntamentun patu zien. Herri guzin nazionalistaei jarri zitzaizkienak.
- Gu ez batea eta ez bestea, ez giñen.
- Zuek karlista aldekok. Bueno, berdin zaion. Guk ordun karlistaz eta nazionalistaz zer genekiu, baiño hau etorri zanen, ba, ordun bandok ein zien e! Ordun jakin zan zein nola zien. Bueno, bueno... hoi lehenago botaziok ziela, eta alde batekok eta bestekok ibiltzen zan burruka hoi. Baiño, kitto, horrekin bukatzen zan hemengo politika. Baiño ordun, ia partittu, ia zein zien euskal aldekok eta liste hartu danana eta nazionalista guztiri multa, ta hure ordaintzea aiuntamentua. Eta jendea... diru eta ezin zuenak eta nolabaitte bildu eta... batzuk ordun aittu non eziñen ibilli ziela, gaixok.

1.7. Nazionalistei jarritako zigorrak

- **Hizlaria(k)**: Etxeberria Etxeberria, Ana
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Erref**: AME-002/010
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:13:37. **Bukatu**: 00:15:20
- **Transkribatzailea**: Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k)**:
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- **Laburpena**: Isuna ordaintzeaz aparte, biltegia konfiskatu zieten nazionalista izateagatik. Pentsua ezin zuten saldu; eta, galtzen ari zitzaenez, aita agintariekin hitz egitera joan zen.

Transkripzioa

- Eta... ordun, nik etxekoa dakit. Gu aittei bostehun peztako multe, "por nacionalista", bai. Eta gero, ondoren, bagendun almazena pentsuna, pentsuk'e saltzen genittun. Eta etorri zien reketek, eta almazena inkautatu ziguen. Inkautatu, han gehio ezer ez saltzeko handik. Ta zenbat zaku, dena eaman zuen liste. Bueno, eta, gero, etortzen zien, ba, pentsu eske ta: "ez ba itxie daukeu, ez dauke saltzeik". Ta hola, denboa pasa, denboa pasa... Ezer ez kasoik eitte ez, ta, ordun, gue aittek: "buena zertan gare? Pentsue ya hondatzen...". Eta bea jun zan... Ez dakit zeñekin. Jende hoita. Ez dakit. Bakarrik jun zan esatea, mesedez, ein behar zuena eitteko, pentsue galtzea zijoala. "A, bueno, oso ondo". Ba, pentsu horrek hainbeste balio zula eta hure ordaintzeko bai eta saltzeko. Hala saltzen hasi giñen pentsue. Ta, ze lanak etorri zitzaizkigun. Gorrik zienen defendittu ein zittuen. Hemen ez dala ezer'e pasatzen, danak ondo konpontzen giñela. Ta geo, bestekin, berriz, hola.

1.8. Karlista sartu zen bederatzi urte zituela

- **Hizlaria(k)**: Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Erref**: AME-002/012
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:16:14. **Bukatu**: 00:18:05

- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- **Laburpena:** Anak aita karlista zuen eta bera ere karlista egin zen. Alegiatik etorritako batek instrukzioak erakusten zizkien. Ana karlisten egoitzara joaten zen. Behin Orendainera eraman zituzten eta ondoren Alegiara zinea ikustera. Gustura ibiltzen ziren.

Transkripzioa

- Ze kontuak?
- Multek.
- Ta multak nola erabakitzen zuen zeini jarri? Holaxe. Aittu nazionalista zala, ta beai?
- Bai, hemendik eaman'e ein zittuen nazionalistak ziela ta.
- Eaman?
- Bai, Joakin Galartza, zea Joanin aitte.
- Zein Juanin?
- Joani, ne koiñatan aitte. Joanita, Joani! Harren aitte're eaman ziñenan, bai.
- Nazionalista zalako?
- Bai, nazionalista zalako, ta besteik ez dakit zein, holaxe eaman ein zittuen.
- Bai, hemen zigortuk nazionalistak izan zien. Bestek zien nagusi, eta, ordun, nahi zuena eitten zuen.
- Baiño gu aitte ez hunan karlista. Gue aitte eze... ezta, ni sartu niñuñan karlista.
- Hi sartu al hintzenan?
- Beatzi urte edo ez zekiñet zer non, ta nunbaitte zatu behar ta... karlista.
- Ze umentzako eoten zian taldek ordun karlistanak eta hola?
- Bai. Ta ordun, geo muti koskorrak hemen ze...karlistak etortzen zien. Alegritik etortze hunan gizon bat, eta zea, instrukziok eakustea ta, aittonak eta denak e... zea... instrukziok eakustea.
- Instrukziok ze izaten zian ba?
- Zea, gerrako zea...
- Soldadu ikastea.
- A...
- Bai, aittonak eta dena! Bai.
- Han juten zian?
- Bai, bai juteko...
- Ta zu're hor ibili ziñan?
- E?
- Zuk'e hoiein zendun?
- Bai, guk ze joaten giñen karlistan, zea, lokalea ta umen zea, baten Orendañea eman giñuzen, eta, geo, handik Alegria, zea... e... zea ikustea... zine bat bota ziguen, eta hure ikustea. Ta gustoa.
- Txoatzen.
- Hoixe..
- [... kalistak zian].
- Gu ez, gu ez giñun han ibilli. Bildurrez ibilli giñunan beti. Gu bildurrez beti.

1.9. Falangekoak kalean agurtu behar

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren

- **Erref:** AME-002/013
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:18:05. **Bukatu:** 00:20:52
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- **Laburpena:** Mutil koskorrek Falangekoekin instrukzioa ikasten ibiltzen ziren. Falangekoak pasatzen zirenean, denek agurtu egin behar izaten zituzten. Errizino-olioa hartzearekin egiten zen mehatxu.

Transkripzioa

- Holaxe.
- Ta Amezketan jende asko... separaziok eta eongo zian ordun, familik eta anai bat alde bateko eta bestea besteko ta...
- Bai.
- Hoixe, hoixe.
- Baiño, puff, pasa.
- Bai.
- Ni goatzen naun zeakin, mutil koskorrek instrukziok eitten gora ta behera...
- Bai!
- Baiño falangekin. Meikun aittona txiki bat bahunan, hure hunan falangekoa. Eta instrukziok eitten eta kanpotik etortzen hittunan, instrukziok eakustea, gora ta behera hor ibiltzen zien.
- Nundik etortzen zien?
- Hemen bizi zien.
- Ez dakit nondik.
- Bai.
- Haik bai, baiño haik beak ez hittunan ibiltzen eakusten, kanpotik etortzen hittunan falangistak.
- Baiño euskaldunek zien kanpotik etortzen zienak edo erderaz eitten zuen?
- Erderaz eitten ziñenan.
- Erderazkok, bai.
- Baiño deskuidon haik zean baldin bazien.... kaleen, gu hain zea eitten jarri behar gendun baztarren eh!
- Saludoa?
- Baai. Ta kantatu, haikin batea, bai.
- Herri guztiak ein behar izaten zun?
- Ez, tokatzen zitzaion hai. Konparazio, gu biok tokatzen al giñen, e? Ta hain zea ein behar gendun. Bai, beharko.
- Hoi ez zitzaiten nei eokittu.
- Baai.
- Ta zer kantatzen zan 'Cara al Sol'?
- Ba klaro, haina.
- Falangista.
- Falangistana, beharko. Goatzen naun... zu..., zea, hemen neska bat... ez dakit haserretu eingo giñen, edo, hure zea zan, alde batekoa eta ni bestekoa eta: "bai esango zionat eta azeiterezino hartu aziko diñe".
- Bai zea?
- Bai.
- Hoi zuri amenaza?
- Bai, hemengo neska batek, hangoa zan.
- Hangoa, Alegrikoa?
- Ez, falangekoa. Eta ordun, azeiterezino hartu azitzen zuen nonbait eta,"

ikusikon e, ikusikon, esan eingo zienat, eta azeiterezino hartu beharkon".
- Baiño hoi zeñek hartu behar izaten zuen, zigor bezela jartzen zienak?
- Bai, bai. Bai.

1.10. Errazionamenduko janarien zain

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/014
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:20:52. **Bukatu:** 00:22:20
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex
- **Gaia(k):**
Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- **Laburpena:** Gerraostean, udaletxean errazionamenduko janariak banatzen zituzten. Ilaran egoten ziren zer emango ote zien zain. Ez zuten beldurrik pasa baino belarriak jaitsita ibiltzen ziren.

Transkripzioa

- Ta geo, aiuntamentun, berriz, zea... zeatzen, ba, Jesus, ordun han zea ematen zuen, janarie ta...
- Non ematen zuen?
- Aiuntamentun.
- Razionamentukoa?
- Razionamnetukoa, zea, ta hantxe juten giñen, zai zer emango ziguen eta holaa.
- Baiño razionamentue dendata...
- E?
- Dendata, ez jendei partikular.
- Hor partitzen zieñeñan.
- Partikular? Hola jendeei?
- Bai.
- Dendata uste niñan, razionamentuk saltzeko ematen zuela.
- Ez hor ematen ziñenan, aiuntamentun azpin. Ta hantxe errenkan jarrita, hantxe eoten giñuzenan, bai, bai.
- Ta bildurrik edo izaten zan kalian, gehyo nazionalistan aldetik igual, baiño bildurra izaten zan?
- Ez.
- Bakoitzek ahal zuna ein, errendittu, eta segi aurea, belarrik jeitsita hortxe.
- Ahal zan ixillena pasa ta.
- Pasa, pasa.

1.11. Karlistek emandako agiria autobusean joateko

- **Hizlaria(k):** Etxeberria Galarza, Feli
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Erref:** AME-002/015
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:22:20. **Bukatu:** 00:23:25
- **Transkribatzailea:** Etxeberria Zarautz, Lurdex

- **Gaia(k):**

Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

- **Laburpena:** Gerra Zibila zela-eta, autobusean joan behar zuten gizonak karlistek emandako agiri bat behar izaten zuten. Tranpak ere egiten zituzten.

Transkripzioa

- Ta geo, ordun, zea batea ematen hunan, autobusen eta jun behar zuen gizonak edo zeak, ba, zea
- Txartelan bat.
- Bai.
- Agirie.
- Agirie zeana... karlistana
- A bai?
- Karlistana usteñet bai.
- Eman behar izaten zuen autobusen ibiltzeko?
- Bai, bai. Ta ni goatzen naun, zea, botoiak da, zea ein koloretan, ein ta hala. Nire osaba're zea txoferra zan, autobusekin ibiltzen zan, ta mordoxka bat einda eukitzen nun.
- Ez zekanai jartzeko?
- E?
- Ez zekanak erabili ahal izateko?
- Bai, bai, bai. Holakoxe zeak, ixtorik.

Transkripziorik gabeko pasarteak

Ondorengo pasarteak gaika landuta eta kodifikatuta daude, baina oraindik transkribatu gabe.

1. Aita kartzelara sartu nahi izan zuten (AME-002/016)

Gerra sasoian, etxean pasatakoak dira gogorrenak. Aita kartzelara eraman zuten. Militarrak nola sartu ziren gogoratzen du. Falangistek herriko zenbait gizon biltzeko agindua eman zuten eta denen artean dirua biltzeko zigorra ezarri zuten. Azkenean, libratzea lortu zuten.

2. Eskolan erdaraz ezin ulertu (AME-002/020)

Gerra hasi zenean, erdaraz gutxi zekiten. Eskolako maistra kanpotarra zen eta erdaraz erakusten zien. Erdaraz idatzitakoa ez zuten ulertzen eta horrek arazoak sortzen zizkien. Azkenean herriko maistra bat edukitzea lortu zuten eta orduan gusturago ibili ziren.

3. Herrian gutxi batzuk erdaraz zekiten (AME-002/021)

Erdaraz maistrak, apaizak, medikuak eta horrelakoek zekiten.

4. Eskolan neskak eta mutilak banaturik (AME-002/022)

Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren eskolan, denak udaletxeko lokaletan baina banatuta. Maistraren alabarekin erdaraz zerbait ikasi zuten.

5. Saltoka ibiltzeko abestiak (AME-002/023)

Eskolatik atera ondoren, jolasean ibiltzen ziren, sokasaltoan. Saltoka abesten zituzten kantak nolakoak ziren gogoan dituzte.

6. Txikitako jolasak (AME-002/024)

Tortolosean ibiltzen ziren plazan. Ezkutaketan ere bai. Herri osoan zehar jolasten ziren. Txikitako anekdotak kontatzen dituzte.

7. Erretorea kartzelan sartu zuten (AME-002/025)

Elizako erretoreak gerra hasieran alde egin zuen karlista zelako; haren etxeari sua emango ziotela mehatxu egin ziotenean, itzuli egin behar izan zuen. Orduan kartzelan sartu zuten. Komunio Handiko egunean, Larraitzera txangoa egiteko asmoa zuten eta ezin izan zuten erretorea kartzelan zegoelako.

8. Dotrina euskaraz ikasten zuten (AME-002/026)

Garai haietan, hiru apaiza ziren herrian; eta, bat kartzelan sartu zutenean, besteak eman zien komunioa. Dotrina jakin behar zen komunioa egiteko. Dotrinako ikasteko txartelak euskaraz izaten zen.

9. Elizan bakoitzak bere lekua eta argia (AME-002/027)

Jai goizero mezara joaten ziren eta bakoitzak bere lekua zeukan, norberak eramandako aulkietan. Bakoitzak bere argia ere pizten zuen. Oraindik ere argiolak badituzte. Apaizak aldareari begira ematen zuen meza.

10. Gerra ondorengo janariak (AME-002/028)

Gerra ondoren aita Nafarroara joaten zen eta handik jakiak ekartzen zituen. Baba beltzak ekartzen zituzten. Ogia ere etxean egiten zuten. Zegoena jaten zuten. Kalekoek okerrago pasa zuten baserrikoek baino.

11. Janariak gordeta (AME-002/029)

Dendan freskera zeukaten, bodega antzekoa, janariak gordeta edukitzeko. Kanpotik ekarritako janariak ezkutatu egiten ziren.

12. Gerra ondorengo janariak (AME-002/030)

Postrea zen luxu handiena, esne-arrautza edo horrelakoren bat. Irina erosi behar izaten zuten. Babarrunak asko jaten zituzten, txerria ere bai, nahiz eta kalean bizi. Txorizoak ere etxean egiten zituzten. Meriendako txokolatea izaten zuten.

13. San Bartolomeak Amezketan (AME-002/032)

Amezketako festak San Bartolomeak izaten ziren. Gerra denboran ez zen festarik izan. Ttun-ttun jotzailea Alegiatik etortzen zen. Musika plazan izaten zen eta dantzan ibiltzen ziren.

14. Medikua, farmazia eta etxeko sendagai naturalak (AME-002/035)

Amezketako medikua ez zen bertakoa. Medikuak esaten zuena egiten zen. Ez zeuden gaur bezalako botikak. Farmazia Alegian zegoen. Etxean bazituzten sendagai naturalak. "Aceite de hígado de bacalao" ematen zien eguerdiro.

15. Aprobetxatutako ehunekin soinekoak egiten zituzten (AME-002/038)

Trapuz egindako manta antzeko batzuk erabiltzen zituzten oheak tapatzeko, "koltxilak" deitzen ziren. Jostunek arropak aprobetxatuz beste batzuk egiten zituzten. Maindireak tindatuta ere soinekoak egiten ziren. Bi soineko izaten ziren gutxienez, bat astegunerako eta bestea jaiegunetarako. San Bartolometan soineko berria estreinatzen zuten.

16. Arropak eta oinetakoak konpondu egiten ziren (AME-002/039)

Elizara joateko soinekoari gainean zerbait jarri behar izaten zitzaion besoak tapatzeko. Belaunetik beherakoak izaten ziren. Arropak puskatu arte erabiltzen ziren. Oinetan berriz alpargatak. Dena konpondu egiten zen. Zapatak elizara joateko izanen ziren.

17. Artzain andrez jantzita Gabonetan (AME-002/040)

Jertseak etxean egindakoak izaten ziren. Artilearekin galtzerdiak egiten ziren, artzain andrez jantzeko. Eguberritan eskera joaten ziren. Orduan abarkak jantzen zituzten. Eskera kuadrillan joaten ziren. Eskean joandako etxean hildakorik bazen, abestu orde, otoitza egiten zuten.

18. Gabonetako abestiak eta ohiturak (AME-002/041)

Gabonetako abestiak gogoan dituzte oraindik. Orduan ez zegoen Olentzerorik. Erregeei zapata jartzen zioten. Mazapanezko aingirak jaten zituzten.

19. Emakumeak ez ziren tabernetan sartzen (AME-002/043)

Dirurik ez zuten izaten. Emakumeak taberna sartzea gaizki ikusia zegoen. Horretara ohitu zirenez ez zuten sartzeko gogorik ere.

20. Igande arratsaldeak (AME-002/044)

Igande arratsaldero, "bezperetatik" atera ondoren dantza izaten zen. Baserritakoak azkar bueltatu behar izaten ziren eta mutilak nesken atzetik joaten ziren.

21. Neskame eta morroi gehiago lehen (AME-002/047)

Amezketan 1.500 biztanle omen ziren. Ume asko izaten ziren garai hartan. Askok neskame edo morroi joan behar izaten zuten. Feli eta Anak etxean neskamea zuten.

22. Zaldiek tiratzen zuten autoa zeukan aitonak (AME-002/050)

Orain auto asko dago Amezketan. Aitonak autoa bazuen, zaldiek tiratutakoa. Garaiko argazkia gordetzen dute.

23. Etxeko argia eta ura (AME-002/051)

Etxean ez dute beti ezagutu izan ura. Errekatik baldetan ekartzen zuten ura. Argia berriz errotatik etortzen zitzairen, iluntzen zenean pizten zen. Argia joaten zenean petrolio-kriseilua erabiltzen zuten.

24. Donostiara urtean behin (AME-002/052)

Telefonoa udaletxean zegoen. Urtean behin Donostiara joaten ziren. Egun batean trena galdu zutelako Donostiako lehengusuen etxean lo egitea pentsatu zuten eta udaletxeko telefonora deitu zuten. Gustura egon zirenez handik aurrera urtero egiteko ohitura hartu zuten. Igeldora eta Akuariumera ere joaten ziren. Barraketan ere ibiltzen ziren.

25. Bi senide hil ondoren ordezeko anai-arrebak ekarri zituzten etxera (AME-004/002)

1933ko abenduaren 28an jaio zen Bedaion. Hamar senidetan gazteena zen. Bi senide hil egin zitzaizkien eta ordezeko neska-mutilak ekarri zituzten kontzientzian harra zutelako. Anai-arreba bezala hartu zituzten.

26. Apaizaren sermoia; bertso zaharrak kantatzen (AME-004/003)

Herriko apaizak emandako sermoi bat gogoratzen du. Bertso zaharrak kantatzen zituzten. Anastasiok ere ikasi zituen zenbait bertso.

27. Maizterrak ziren; soroan ateratakoaren zati bat entregatu behar izaten zuten (AME-004/004)

Etxeko mahaian hamabi lagun biltzen ziren. Morroia ere izaten zuten. Gehienak maizterrak ziren, Elosegiko Markesaren etxeetan. Patata, garia, artoa, babarruna,... soroan egiten zituzten eta parte bat entregatu behar izaten zuten. Gauzak asko aldatu dira.

28. Soroetan kaletarrek lapurretak egiten zituzten (AME-004/005)

Lapurreta asko izaten ziren garai haietan. Lapurreta egiten zutenak kalekoak izaten ziren. Baserritar batek kaletar bati lur saila txiki bat nola utzi zion kontatzen du.

29. Gaztetan morroi; gero ardiak erosi zituen (AME-004/007)

Denbora asko morroi pasa zuen, baserri ezberdinetan. Ez zuen soldatarik irabazten. Ardiak erosi zituenean ez zuen batere dirurik. Aita baserritarra zuen. Artzaintza morroi ibili zenean ezagutu eta gustatu zitzaion. Udar anaiarekin Amezketako baserri bateko ardiak zaintzen zituen.

30. 239 ardi erosi zituen soldaduskatik etorri ondoren (AME-004/009)

Anaiak ardiak erosi zituenean hari laguntzen hasi zen. Soldaduskatik bueltan erosi zituen bere ardiak. 239 ardi erosi zituen kolpe batean. Morroi izateaz aspertuta zegoen eta aurrera egin zuen.

31. Neguan ukuiluko lanak egiten (AME-004/010)

Ardi latxak erosi zituen. Neguan ukuiluko lanak egiten ibiltzen zen. Ukuiluko lan haiek nolakoak ziren kontatzen du.

32. Ardiekin egin beharreko lanak (AME-004/012)

Gauean ardiei begiratu egin behar izaten zitzairen. Ardi latxak ederrak direla dio. Arkumeak jaiotzen direnean titia hartu arazi behar zaie. Ama maite ez duten arkumeak ere izaten dira. Ardiekin egiten zituzten lanak azaltzen ditu.

33. Artzaintzat zakurra oso garrantzitsua da (AME-004/013)

Ardiak gobernatzeko txakurra erabiltzen zuen. Lehen artzain ibilitako bat morroi hartu zuen. Zakurrak beti izan ditu. Hemengo zakur nahasia izaten zen, gorrixka bat, ile luzekoa. Zakurrak asko laguntzen du. Behin zakurrak alde egin zion artzain bati gertatutakoa Fernando amezketarraren hitzetan kontatzen du.

34. Ardiak zein terrenoetara eramaten zituzten (AME-004/014)

Mendira Arritzara joaten zen. Leku hura non geratzen den kontatzen du eta bidean zein etxe pasatzen diren ere bai. Terreno horiek Amezketaoak dira eta Ulikoak. Mugak harriekin markatuta daude.

35. Txabolatik asteen behin jaisten zen (AME-004/017)

Denbora asko txabolan pasatzen zuen eta janaria bukatzen zitzaionean itzultzen zen etxera. Azokara ere joaten zen larunbatetan. Astoz jaisten zen. Txerriak ere jarri zituzten. Astoa lotuta edukitzen zuten. Txerrientzat garoa eramaten zuten. Egurra ere biltzen zuten. Jana berak egiten zuen. Beranduago ekonomika eta komuna jarri zuten.

36. Mendiko txabolan zer jaten zuten (AME-004/018)

Jateko txerriak, patata, arrautzak, izaten zituzten. Esne-zopa ere egiten zuten baino talorik ez. Ogia aste osorako eramaten zuten. Ogia zaku batean sartzen zuten.

37. Txabolako bizimodua (AME-004/019)

Txabolan erlojua izaten zuten. Egunarekin jaikitzen ziren eta ardiak biltzen zituzten eta lanean hasi. Ez zuten goserik pasa. Gosaldu ondoren gaztak egiten zituzten.

38. Esnea osinez beteriko inbututik pasatzen zuten (AME-004/022)

Inbutua nolakoa zen kamerari erakusten dio. Inbutuan osinak jartzen zituzten. Prozesu hura deskribatzen du. Orain trapuarekin egiten dute. Osinak eskuz biltzen zituzten. Eguraldi txarra egiten duenean osinek gutxiago erretzen dute.

39. Emazteak asko lagundu dio (AME-004/023)

Txabolan Anastasiok berak egiten zuen jana. Ezkondu ondoren andreak asko lagundu zion. Sei ume izan zituzten. Emaztearekin nondik nora ibili zen kontatzen du. Andrea ere mendira joaten zen laguntzera.

40. Gazta nola egiten zuen (AME-004/025)

Goizean ardiak jetzi, esnea irazkira pasa, gatzagia eman, nahastu eta utzi egin behar zen. Esneak tenperatura egokia behar du. Andreak asko lagundu zion.

Gazta egiteko erabiltzen zituen tresnak erakusten ditu eta nola erabiltzen zituen azaltzen du.

41. Gazta egin ondoren prentsa eta ur gazitua (AME-004/026)

Gazta egin ondoren prentsan estutzen zuten. Prentsa garai batean nolakoa izaten zen erakutsiko duela esaten du. Prentsak harri bat izaten zuen. Prentsan egun osoan edukitzen zuten gazta. Gazta uretara bota eta gazta bertan sartzen zuten. Gazura txerriei ematen zien.

42. Gaztak etxean gorde eta gero saldu egiten zituzten (AME-004/027)

Gazta egin ondoren saldu arte apal batean uzten zituzten. Gaur egun hozkailuan ere gordetzen dituzte baina garai batean ez. Garai batean egindako gaztak etxera eraman eta bertara etortzen zirenei saltzen zizkien.

43. Gaztak nola ketzen zituzten (AME-004/028)

Artzainek ke usain handia botatzen omen zuten txabolan gaztak ketu egiten zituztelako. Keak gazta goxatu egiten zuen. Gaztak nola ketzen zituzten azaltzen du. Kea egiten zuten bitartean beste lanetan ibiltzen ziren. Keak kolorea ematen dio gaztari.

44. Gaztarik hoberena San Joan bitartekoa (AME-004/029)

Gaztarik hoberena San Joan bitartekoa izaten zela esaten zen. Orain gauzak aldatu egin dira, lehen ilusio handiz egiten ziren gauzak. Belarra eta barazkiak atera berriak hobeak dira.

45. Harri urdinaren erabilera ardien zaintzan (AME-004/030)

Txabolan ardiei herrena kendu behar zitzairen. Harri urdina erabiltzen zuten lan horietan. Gaur egun beste botika batzuk badaude. Azkazalak labanarekin mozten zizkien. Harri urdina aspalditik erabiltzen zuten.

46. Ardien gaixotasunak; dena aprobeztatzen zuten (AME-004/031)

Ardiek gaixotasun asko izaten zituzten. Ume okerra zutenean arkumea akabatu ere egin behar izaten zuten. Orain botikei ezker umeak ateratzea lortzen dute. Behin morroi zegoenean gertatutakoa kontatzen du. Hiltzen zituzten ardiak aprobeztatzen egiten zituzten. Hari zezina deitzen zioten eta potajearekin jartzen zuten. Janari hura nola prestatzen zuten azaltzen du.

47. Zintzarri mota asko zituzten; zintzarriak zein ardiri jartzen zizkioten (AME-004/032)

Zintzarriak erabiltzen zituzten. Behorrena ere badauka, Huarte Arakilen erositakoa. Dunba deituriko zintzarri batzuk ere baditu. Bost edo sei ardiei jartzen zien zintzarria. Ardi gaiztoenari eta hoberenari jartzen zioten.

48. Ardiak ezagutzen zituen; belarrietan marka jartzen zien (AME-004/033)

Ardi gehienak ezagutzen zituzten. Bi artalde juntatuz gero apartatzeko gai izaten ziren. Ez zien izenik jartzen ardiei. Ardiei belarrietan marka jartzen zien eta lapurretarik bazen horrela ezagutzen zituzten.

49. Ardiei ahariak noiz botatzen zizkien (AME-004/034)

Orain legeak ahariak aparte jartzea eskatzen du, baina garai batean ez zen horrela. Garai batean ahariak nola botatzen zituzten kontatzen du. Lehen arkumeak beranduago izaten ziren. Ardiek bost hilabete behar dituzte arkumeak egiteko.

50. Aralarreko larreak garai batean urte osoan irekiak izaten ziren (AME-004/035)

Aralarren orain maiatzaren 1ean irekitzen dituzte larreak baina lehen ez zegoen horrelako legerik, beti irekita egoten zen.

51. Ardiei ilea nola mozten zien (AME-004/036)

Ardiei ilea mozten zietenean otordu hobeak egiten zituzten. Kuadrillan egiten zuten lana. Eguraldi lehorra zegoenean egiten zuten lan hura. Zortzi edo hamar lagun biltzen ziren. Bi asteko lana izaten zen. Guraizez mozten zuten ilea. Ilea nola mozten zuten deskribatzen du. Ilearekin pila bat egiten zuten eta baserrira eramaten zuten. Handik beste batzuk erosten zuten.

52. Artilea garbitu eta haria egin (AME-004/037)

Artilearekin haria egiten zuen. Ilerik hoberena aparte gordetzen zuen, etxerako. Errekan garbitu ondoren erabiltzen zuen. Hariarekin andreak galtzerdiak egiten zituen. Hilea errekan xaboiarekin garbitzen zuen. Haria nola egiten zuen azaltzen du.

53. Haria egiteko prozesua (AME-004/038)

Lehen ilea arrotzeko erabiltzen zituzten tresnak azoka berezietan ikusi ditu. Anastasiok txaratila erabiltzen zuen, berak egindakoa. Haria nola egiten zuen deskribatzen du. Egindako hariari kanforra botatzen zion gero neguan andreak erabili zezan.

54. Abarka sokak nola egiten zituen (AME-004/039)

Ardi beltzen ilearekin abarka sokak egiten zituen. Ardi zurien ilea nahasiz gero politagoa ateratzen da. Orain ez ditu abarkak erabiltzen. Abarka sokak nola egiten ziren azaltzen du.

55. Arto zurikinezko koltxoien ordez, artilezkoak (AME-004/040)

Txikiak zirenean artilezkoak baino okerragoak ziren zurikinezko koltxoiak erabiltzen zituzten. Gero artilea koltxoietarako ere erabiltzen zuten.

56. Tresnak erakusten (AME-004/042)

Elkarrizketan zehar aipatutako tresnak kameraren aurrean erakusten ditu.

57. Zortzi urterekin, pardelak garbitzen; umeen arropatxoak (AME-005/003)

Zaharrena izanik, bere hamar anai-arrebak zaintzea tokatu zitzaion. Zortzi urterekin pardelak garbitzen zituen, eskuz. Felpazkoak ziren, zapiak. Karratuak ziren. "Paxa" zintarekin bueltaka bildu, "galartzua" sokarekin. Kateko orratzik ez zuten erabiltzen. Umeak lotuta, lau hilabetean. Arropatxoak: kamixa, paxa... Mantak. Umea sehaskan; gauez norberaren ohean.

58. Umea zaintzeko lanak: sehaska, biberoia, aia... (AME-005/005)

Ume txikia ohean edukitzen zuten askok. Egurrezko sehaskak, hankarekin eragitekoak; bitartean, josten ala patatak zuritzen. Umeak zaintzen. Biberoiak, kristalezkoak. Esnea, azukrearekin. Irinarekin aia egiten zuten. Babarruna.

59. Umea bularretik kentzeko moduak (AME-005/007)

Umeak bularra uzteko, titi-muturrak betunarekin belzten zituen amak, ozpinarekin edo baratxuriarekin bestela. Berak denetatik egiten zuen amari laguntzeko: sehaskari eragin, patatak zuritu... amak egiten zuen sukaldean.

60. Umeen zapiak garbitzeko modua (AME-005/009)

Zapiak nola garbitzen zituen: beratzen eduki eta gero xaboiarekin, Chimborekin. Gauean belardian edukita, mantxa joaten zitzaion. "Al verde". Iturria. Lejariak ez zuten erabiltzen ume arropekin.

61. Ohe bakoitzean bi lagun (AME-005/011)

Umeei jaten ematea amak askotan egiten zuen, aitzak ere bai. Logeletan neskak eta mutilak nahastuta egiten zuten lo. Ohe bakoitzean bi lagun, gelako lau. Nekatuta joaten ziren ohera. Jaikitakoan, jolasean. Gurasoek seiak aldean jaikitzen ziren.

62. Umea medikuak ekartzen zuen maletan (AME-005/012)

Jaiotza asko ezagutu zituen etxean, baina ikusi ez: sekretua zen. Medikua eta amona egoten ziren. Atarian maindire zuria jartzen zuten, amonari abisua emateko. Ez zieten ezer esaten. Medikua maletan ume txikia zekarrela esaten zieten. Amari ez zitzaion asko igartzen, bata eta kortsea erabiltzen zituelako. 22 urterekin ere ez zion esan, ordurako bazekien arren.

63. Hilerokoa, ezkutuan eraman beharrekoa (AME-005/013)

Hilerokoa zer zen ez zekien, baina ez zion amari galdetu. Ez du gogoan zer egin zuen; painuak berak hartu zituen, eskatu gabe. Gorde egiten zituzten, koltxoi azpian, eta denen ezkutuan garbitu. Ezkondu arte, amak ezer ez. "Regla" hitza. Izebei aditutakoak.

64. Gurasoek lotsarengatik ez zuten azalpenik ematen (AME-005/015)

Gurasoek lotsarengatik ez zuten ezer esaten, bere ustez. Hileroko minez zegoenean aspirina hartzen zuen. Amak ez zion zergatia galdetzen. Kamamila ura. Sua beti piztuta egoten zen. Hilerokoarekin egonda saltsak gaizki irteten zirela zioten; maionesa ez zen egin behar, ezta odolkiak ere.

65. Lagun artean ere isilik, gai tabuak (AME-005/016)

Lagun artean ere ez zuten hilerokoa aipatzen; lagunari gertatu zitzaiona, painua erori. Berak kate orratzarekin lotzen zuen. Mutilek ezer ez zekiten. Lotsa, kontatzeko eta esateko. Iritzia.

66. Sorginen beldur, umetan (AME-005/018)

Umetako beldurrak. Sorginak etorriko zirela esaten zieten. Behin gauza zuri bat ikusi zuen leihotik, eta sorgina izango zela esan zioten. Bedaion sorginak izaten zirela kontatzen zuten. Biloba, berak ere behin sorgina ikusi zuela esanez.

67. Sorginak eta Sacamantecas (AME-005/020)

Sorginek animalia forma ere hartzen zuten, behiarena adibidez. "Sasi guztien gainetik". Sakamantekas. Isildu egin da bilobak ez entzuteko, gero ezin izaten duelako lorik egin.

68. Sakamantekas (AME-005/022)

Sua bezalako gauza bat ikusi zuen behin estalpean, eta oraindik ez daki zer zen. Sakamantekasek umeak zakuan sartuta eramaten zituen, eta gero organoak kentzen zizkien. Mari zuloko sorginak. Etxean amonarik ez du ezagutu.

69. Amezketako bideak, plaza eta eliza (AME-005/023)

Baserria kaletik ordu erdira zuten, eta bideak txarrak ziren, lurrezkoak. Oiloak, txerriak eta astoak izaten ziren. Eliza aparte egotearen arrazoia azaltzen du, kondaira: San Bartolomek hala nahi omen zuen. Plaza.

70. Eskolan zigorra, euskaraz egiteagatik (AME-005/025)

Elizara igandetan eta bezperetara; bestela ez zieten uzten etxetik irteten. Hamabi urte arte ibili zen udaletxeko eskolan, neska-mutilak elkarrekin. Maisu erdalduna. Erdaraz jakin ez, eta zigortuta egoten ziren, belauniko. Makilarekin jo.

71. Bataioa, segituan; linboa (AME-005/028)

Umea jaio eta segituan bataiatu behar zen. Alaba zaharrena hurrengo egunean bataiatu zuten. Etxetik ezin zuten atera umea izandakoan; bestela, teila puska bat jarri behar buruan. "Eliz sartzea" egindakoan, libre¡. Linboaren beldurra. Bedeinkatu gabeko lurrean lurperatzen zituzten; beraien buruaz beste egindakoak ere bai.

72. Inguruko herrietako euskara I (AME-005/034)

Euskara non hasten den aldatzen. Doinua ezberdina dute Alegiakoek eta Zaldibiakoak. Abaltzisketakoa antzekoa da.

73. Inguruko herrietako euskara II (AME-005/036)

Amasan euskara berdina da Alegian baino. Tolosaldeko euskara. Bizkaiko eta Iparraldeko euskarak itsusiak iruditzen zaizkio, ez direlako ulertzen.

74. Beraien baserriak ura zuenez ingurukoak ur bila etortzen ziren (AME-010/002)

Aitak beti baserrian egin zuen lana. Aitona eta amona ere etxean bizi zituzten. Lana handia egin behar izaten zuten. Etxe atarian ura zuten eta hori bentaja zen. Inguruko baserrietakoek hemendik eramaten zuten ura. Ura gehienetan emakumeek eramaten zuten. Elurra zenean berriz, gizonezkoek. Ondoko etxeko amonari Axintxiok ura jarri zion. "Zazpiburri" deituriko iturritik herrira ura ekartzen dute.

75. Turbina bati esker, argia etxean (AME-010/003)

Turbina bati ezker argia jarri zuten etxean duela 100 urte eta oraindik ere etxeko argia pizteko erabiltzen zuten. Axintxion aita kapritxosoa zen eta turbinaren sistema asmatu zuen. Aitak Bedaioko etxe batean hartu zuen ideia.

76. Argindarragatik nola ordaintzen zuten (AME-010/004)

Errota zutenek argiindarra izaten zuten. Ukuiluko paretan bonbilla jarrita dauka oraindik ere bi aldetara argia ematen duelarik. Argia kobratzera etxeetara etortzen ziren. Turbina txikiaren kontribuzioa Donostian ordaindu behar izaten zuten. Fregaderako urak biltzen dituen sistema bat antolatuta dute.

77. Erleak erregina bakarra behar izaten dute (AME-010/005)

Erleak aspalditik dituzte baserrian. Hamar urte zituela aitari laguntzen zion erleak zaintzen. Erregina bat baino gehiago daudenean erregina bat bere umekin atera eta jatorrizko enborra itzultzen dira.

78. Aspalditik erle lanetan erabiltzen dituzten tresnak (AME-010/006)

Axintxo umea zela erle lanetan erabiltzen zituzten tresnak nolakoak ziren erakusten du. Orduan ere erleak kutxatan edukitzen zituzten.

79. Aspaldiko legea: enbor batean erleak aurkitzen zituztenean, enborra markatu eta erleak bilatu zituenarentzat (AME-010/007)

Erleak enborretan ere bilatzen zituzten. Nahiz eta arbola beste jabe batena izan erleak aurkitzen zituenak gurutzera egin eta berarentzat hartzen zituen. Erleak bilatzeko zituzten sistemak azaltzen ditu. Haritza eta pagoa dira erleen gustuko arbolak. Harri zuloetan ere aurkitu izan dituzte.

80. Erleak kutxan nola sartu eta eztea noiz eta nola kendu (AME-010/008)

Erleak gordetzeko kutxak etxean egiten zituzten. Erlea kutxan sartzeko kea erabiltzen zuten eta poliki ibili behar zen, derrigortu gabe. Garai batean esku larrurik ez zuten eskuak eztiarekin igurtzi egiten zituzten. Kutxan barnean argizaria sartzen zuten. Eztea nola, noiz eta nondik kentzen zuten azaltzen du. Garai batean ilargiari erreparatzen zitzaion momentu aproposa noiz zen jakiteko. Erleei eguraldiak asko eragiten omen die.

81. Erleekin ibiltzeko erabiltzen zuten arropa eta tresnak (AME-010/009)

Erle lanetan ibiltzeko txapela berezi bati sarea jartzen zioten eta arropaz goitik behera tapatzen ziren. Eskuak berriz, eztiarekin igurtzi egiten zituzten. Garai hartan tresnak ez ziren edozein lekutan aurkitzen. Hauspoa izaten zen tresnarik garrantzitsuena. Kea nola botatzen zuten azaltzen du.

82. Hauspoa nola erabiltzen den erlei eztia kentzeko (AME-010/010)

Hauspoa erakusten digu eta haren erabilera azaltzen du. Erreginak besteei atakatzeko ordena ematen dienean kea botaz gero, mantsotu egiten dira. Behin animalia basati bat erleek nola hil zuten kontatzen du. Zenbait eta altuago igo erleak indartsuago dira, gogorragoak dira eta. Erleak beraien artean elkartuz epeltasuna lortzen dute eta horrela kumeak babesten dituzte.

83. Erleek leku berriak nola bilatzen dituzten (AME-010/011)

Erle kumea ateratzen denean ezia jan duenez mantsotuta egoten da. Batek lekua bilatzen duenean besteak abisatu eta denak atzetik joaten zaizkio. Hamabostean behin kutxak begiratzen dituzte. Erreginak markatuta izaten dituzte. Garai batean ez zituzten hainbeste tresna. Liburuak ere bazituzten erleez ikasi ahal izateko.

84. Erlategi berriak nola sortzen zituzten (AME-010/012)

Erlategi batetik beste bat sortzen ere asmatu zuten. Prozesu hura nolakoa zen azaltzen du. Erreginaren arrautzak zeintzuk ziren ezagutzen zuten. Ernalketa nola izaten zen azaltzen digu.

85. Erregina nola markatzen duten (AME-010/013)

"Zangano", "erle mando" edo "alper"rek ez dute ezirik egiten; erregina ernaltzeko izaten dira. Markatu gabeko erregina bilatzea zaila da. Behin aurkituz gero lepo gainean markatzen dute kontu handiz. Garai batean hori ez zuten egiten.

86. Erleak etxe inguruan edukitzen zituzten (AME-010/014)

Lehen etxean zazpi edo zortzi erlategi izaten zituzten, Tolosako bati erositakoak. Beti toki berean edukitzen zituzten. Denak etxe inguruan izaten zituzten. Erleak ezin dira erraz mugitu hasierako lekura bueltatzeko joera dute eta. Lehen ez zituzten erleak mugitzen, orain berriz bai.

87. Argizaria nola urtu eta ezia nola garbitu (AME-010/015)

Erleei ezia eta argizaria kentzen zien. Argizaria nola urtzen zuten kontatzen du. Ezia garbitzeko trapu fin batean pasatzen zuten. Argizaria lurrean ditzira ateratzeko erabiltzen zuten. Eguraldiaren arabera ezia desberdina izaten da.

88. Ezti argia ateratzen zuten (AME-010/016)

Eztiaren koloreari erreparatzen zioten nolakoa zen jakiteko. Bertako ezia argia izaten zen.

89. Erleen ziztadak saihesteko ezitia; ziztada ondoren, ozipina (AME-010/018)

Ziztadak saihesteko eskuak eztiarekin igurtzi behar izaten ziren. Batek zizta eginez gero beste erle guztiak atzetik joaten dira. Ziztada jasoz gero ozipina erabiltzen zuten. Axintxon gorputza ziztada horietara ohituta dago. Lehen lokatza ere erabiltzen omen zuten. Okerrena ziztadak urratzea izaten da. Ziztada eman ondoren erleak hil egiten dira.

90. Erleen gaixotasunak (AME-010/019)

Lehen ez zen erleen gaitzik ezagutzen. Izaten zuten bakarra zorri txiki bat izaten zen, bizkar gainean eramaten zutena.

91. Erleekin lotura zuten ohiturak (AME-010/020)

Etxe batean norbait hiltzen bazen erleei kutxako atea ireki egin behar izaten zitzaizela esaten zuten. Erleek etxeko nagusia ezagutzen dutenik ez da egia. Erlea nola tratatu, horren arabera erleek erantzuten dute. Erleekin poliki ibili behar izaten da. Ezitia kentzen zaien garaian azkar egin behar izaten da.

92. Erleen ohiturei begiratzen (AME-010/021)

Garai batean liburuetan ikasi zuten erleei buruz. Begira egoten ziren erleen dantza ikusteko. Polena ekartzen zutenean gustura begiratzen zuten.

93. Erleentzat kutxak etxean egiten zituzten (AME-010/022)

Erleen kutxak etxean egiten zituzten, gehienetan gaztainarekin. Gaztainari usteltzea gehiago kostatzen zitzaion. Erleei egur garbia ez zitzaion gustatzen eta argizaria jartzen zuten.

94. Erleak kutxan nola sartzen diren (AME-010/023)

Erleak kutxa berrian nola sartzen diren azaltzen digu. Oso polita dela dio. Sarearekin erleak nola harrapatzen zituen kontatzen du.

95. Erreginak agintzen du erleengan (AME-010/024)

Erregina bakarra behar izaten da eta hark agintzen du. Hori liburuetan ikasi zuten. Aitak berriz ez zekien horrelakorik, esperientzia besterik ez zeukan. Pertza jotzen zuten erleak bertan gelditzeko.

96. Ezitia adituek bakarrik hartzen zuten (AME-010/026)

Lehen baserri askotan izaten zituzten erleak. Erleek leku batzuetarako joera izaten dute. Ezitia kentzen ez zen edozein ibiltzen, horretarako adituak ekartzen zituzten. Amezketan Arbizutik etorritako bat ibiltzen zen lan horietan. Amezketako elizako zuloetan ere erleak izaten ziren. Azkenean zulo haiek itxi egin behar izan zituzten.

97. Aita hogeita hamabost urterekin hil (AME-011/002)

Aitak mekanika ikasi zuen soldadutzan, baina Amezketako paper-lantegian egiten zuen lan. Motor bat bere lekuan jartzen ari zela hil zen.

98. Aitak solfeoa irakatsi (AME-011/003)

Aitak elizan abesten zuen, baita saxofoia jo ere. Herriko jaietan bandarekin jotzen zuen hau, eta seme-alabei solfeoa irakatsi zien.

99. Musikaren munduan murgilduz (AME-011/005)

Amezketako errektorearen monagillo zen Pello. Haren ilobak Pello eta beste ikasle batzuk aukeratu eta arratsaldero musika irakasten zien. Ondoren, aitaren laguntzaz ikasitakoa egonkortu eta atzean utzi zituen ikaskideak.

100. Amezketako giroa (AME-011/007)

Amezketako harria eta Fernando Amezketarra ziren herrian ezagunak. Igande arratsaldetan pilota partiduak egoten ziren, eta aitak nolabaiteko ospea zuen pilotan. Umeak ere "a fueras" jokura jolasu ohi ziren pilotarekin.

101. Etxean ezin ezkerreko eskua baliatu (AME-011/008)

Amak ez zion ezkerreko eskuarekin ezer egiten uzten, baina mojak, ordea, hori bekatutzat zuen. Familian, hala ere, gehienek ezkerreko eskurako joera zuten. Badirudi aitona errementariaren joera ere hori zela.

102. Hitz egiten ikasi zuenerako, irakurtzen bazekien (AME-011/009)

Amak fabrika egin zuen lan, eta hogeita hiru urte zituela etxera joan zen. Denbora asko omen zuen etxean, eta Pellori irakurtzen irakatsi zion. Dotrina baliatuz ikasi zuen irakurtzen, eta ondorioz, sei urte zituenerako dotrina primeran zekien, buruz.

103. Amezketako harria ezin inork altxa (AME-011/011)

Amezketako harria Albitxuri baserrikoak hartu zuen errekatik. Dirudienez, ohe azpian gorde eta egunero-egunero altxatzen zuen. Kalera ateratzean inork ez omen zuen ateratzen, arik eta lortu zuten arte.

104. Hamar urterekin Arantzazura (AME-012/002)

Amezketan jaio bazen ere, oso gaztetan joan zen Arantzazura, hamar urterekin. Hala ere, baserriarren eta kaletarren arteko ezberdintasuna gogoratzen du.

105. "Elizakoa zen gure bizitza" (AME-012/003)

Elizaren presentziaz dihardu Pellok pasarte honetan, izan ere, elizako ospakizunak eta abar oso sarturik zeuden euren bizitzan: garizuma, dotrina, Aste Santua... Apaizarekin ordu asko pasatzen zituen Pellok, oso aurreraturik baitzegoen dotrinaren ikasketan.

106. Errektorea Arantzazuren kontrakoa (AME-012/004)

Amezketako errektoreak Pello Donostiako seminariora eraman nahi zuen, eta Pellok Arantzazura etorri nahi izana bekatua zen harentzat.

107. Arantzazura irteerak (AME-012/005)

Gurasoek lagun batzuk kamioi gidariak ziren, eta kamioietan sartuta joaten ziren Arantzazuko meza nagusia entzutera, bertako korua oso gustoko baitzuen aitak.

108. Arantzazu lehen aldiz ikusi zuenekoa (AME-012/007)

Arantzazuren lehen oroitzapenak mahatsaren hostoak eta zero urdinak ditu. San Inazio egunean ere amamarekin etortzen zen eta erretratu ateratzen zuten bertan.

109. Arantzazuko eliza zaharra (AME-012/009)

Arantzazuko eliza harra du gogoan Pellok, umetan ezagutu zuena. Bertan izan zuten azken meza. Eliza nola berritu zuten ere bizi izan zuen, ingurua langilez beterik ikasten zuten beraiek.

110. Oteizak ospelentzat ukendua eskatu (AME-012/010)

Neguan Oteiza eta bere emaztearekin egin zuten topo Pellok eta amamak, bazkaltzen. Pellok zituen ospelak ikusitakoan, Oteizak emazteari ukenduren bat emateko eskatu eta hala egin zuen.

111. Amonak euskaraz ez idazteko eskatu zion (AME-012/012)

Familiaren berri gutun bidez izaten zuen Pellok, eta behin amonak euskaraz ez idazteko eskatu zion, erdaraz idazteko baizik, ulertzen ez zuenez, erantzun beharrik ez zuela horrela.

112. Euskarazko liburuak irakurri, euskara ez galtzeko (AME-012/014)

Lagunartean euskaraz egiten bazuten ere, gaztelaniaz egiten zuten gainontzeko dena. Arantzazura iritsi baino lehen, Beasainera joan behar izan zuen gaztelania ikastera. Euskara elizako sermoian besterik ez zuen entzuten. Euskara ez galtzeko, euskaraz idatzitako liburuak irakurtzen zituen.

113. Errekreao euskara gogoratzeko baliatu (AME-012/015)

Arantzazuko ikasketetako hirugarren urtean ohartu ziren ikasleetako batzuek euskara ahazturik zutela, eta errekreoan euskaraz hitz egiteko agindu zieten, gal ez zezaten. Euskara ezberdinak ezgautu zituen horrela Pellok.

114. Astean ordutebete euskaraz (AME-012/016)

Aste osoko eskolen artean, ordu bakarra eskaintzen zioten euskarari. Koaderno bat zuen Pellok, euskarazko erredakzioak bertan egiteko. Dotrinako grafia zuen berak euskaraz, ordea, eta zuzenketa mordoa egin zizkion.

115. Salvatore Mitxelena ezagutu zuenekoa (AME-012/018)

Franziskotar zenbaitek alde egin zuen Euskal Herritik, bertan bizi zen zentsura eta zapalkuntza zela eta, haien artean Salvatore Mitxelena eta Eugenio Agirretxe.

116. Zenbait kontu Gandiagari buruz (AME-012/020)

Gandiaga gertutik ezagutu zuen Pellok. Krisialdi zenbait izaten zituen honek, konfesionarioraren kontuarekin batez ere. Berpizte nolabaiteko bat izan zuen, eta musika munduan murgildu zen.

117. Arantzazuko bilera klandestinoak (AME-012/022)

Jakin sortu zutenek eman zuten meza Pello nobizio zela. Garai hartako euskal giroa nola bizi zuen kontatzen du Pellok pasarte honetan. Txomin Agirre eta Axular irakurri zituen, euskara lantzeko baina ildo espiritualetik.

118. Villasanteren fitxak zapata kaxetan (AME-012/023)

Axularren hiztegia egiten lagundu zioten Villasanteri. 66.urtean egin zen Euskaltzaindiaren bileran Pellok Juan Bautista Agirreren hiztegia aztertzeko lana egin zuen, Villasantek aginduta.

119. Jakinen sorreran egindako lanak (AME-012/025)

Olitzen pasa zuen denboraldiak Jakin aldizkariko egutegi kontuak eramaten zituen Pellok, bainta Gure Izarrako kontuak ere. Geroago bileretara joaten hasi zen, beste apaiz gazte batzuekin batera.

120. Intxaustiren adar jotzeak (AME-012/026)

Jakineko bileretan ezagutu zuen Joseba Intxausti. Honek adarra jotzen zien gainontzekoei bileretan, "Peninsulares" zirelakoan zigarro kaxan tabako rubioa baitzuen.

121. Joxe Azurmendiri buruzkoak (AME-012/029)

Joxe Azurmendi ikasle zela ezagutu zuen Pellok. Gure Izarra aldizkaria handitu nahi izan zuen Azurmendik, eta orrialde mordoa ateratzea lotu zuten. Oso literaturzalea zen hau, eta afizio hau piztu zuen Pelloren gan.

122. Joxe Azurmendik, ikasteko erraztasuna (AME-012/031)

Behin irakasleak galdetu zion Joxe Azurmendiri. Ongi erantzun zien galderei, baina irakaslea segituan konturatu zen ikasi gabe bazekiela.

123. Eguraldiaren iragarpenak egiten hasi (AME-012/033)

Euskadi Irratian musika kontuak ematen zituen, eta gero eguraldia ematen hasi zen, euskarazko edukia sartzeko helburuz. Euskal Herriko toki gutxi batzuetako jendea hasi zen eguraldia iragartzen, baina azkenean Pellori egotzi zioten.

124. Irratiko lana, gogorra (AME-012/034)

Eguraldiaren iragarpena denbora gutxian egin behar izatea, eta gainera egunean sei alditan, gogorra egin zitzaoin Pellori. Baserritarrei begira egiten zuena zen, eta haiei lagundu nahiagatik eskaini zuen bere burua hala egiten jarraitzeko.

125. Tenporen teoria, nondik? I (AME-012/036)

Tenporei buruzko informazio funtsezkorik ez du topatu Pellok, horregatik berak hartu zuen teoria garatzearen ardura. Eguraldiak ilargi osoarekin zuen lotura aurkitu eta landu egin zuen edukia.

126. Tenporen teoria, nondik? II (AME-012/037)

Ilargiaren nondik norakoa aztertuta, tenporen zikloa ulertu zuen Pellok.

127. Esaera zaharrak eta eguraldia (AME-012/039)

Eguraldiari buruzko esaera zaharrek ez dute beti asmatzen, urtez urte eguraldia asko aldatzen baita.

128. Juan Migel Orkolagaren iragarpenak (AME-012/041)

On Juan Migel Orkolagak afizio handia zuen eguraldia iragartzeko. Honetarako tresnak sortu zituen, baita itsasgizonen iragarpenak aztertu ere. Behin ekaitza zetorrela iragarri zuen, baina ez zuen informazioa Bizkaira pasa. Hortaz, Bizkaiko itsasontziak irten eta marinel asko hil ziren.

129. Kanpai bidez eguraldiaren iragarpena (AME-012/042)

Juan Miguel Orkolagak eguraldia iragartzeko metodoa lurrerako baliatzen hasi ziren, batez ere baserritarrei bideraturik.

130. Lutoa gertutik ikusitako familia (AME-017/002)

Azintzintxiki etxean jaio zen Joxe Mari. Oso txikia zen hau, eta errentan zegoen han bere familia. Zortzi urte zituela hil zen bere aita, eta handik gutxira arreba.

131. Txirrindularitza aldizkari bidez ezagutu (AME-017/003)

Aita eta bi anaia artzainak ziren. Liburu gutxi izan ohi ziren etxean, eta txirrindularitzari buruzko pare bat aldizkari.

132. Eskolaren hutsunea (AME-017/004)

Urte gutxi joan zen Joxe Mari eskolara, neguan askotan artzain joaten baitziren familian. Gehienbat udaberrian eta udazkenean joaten zen. Artzaintzak presentzia handia izan zuen bere haurtzaro osoan zehar.

133. Azintzintxiki etxeko giro goxoa (AME-017/005)

Azintzintxiki etxea nolakoa zen azaltzen du Joxe Marik pasarte honetan. Txikia zenez, neguan errazagoa zen berotzea.

134. Aitaren artzain bizimodua (AME-017/007)

San Bartolometan osaba-izebak euren etxera joan ohi ziren. Zenbait urtetan aita ez zen artzain lanetatik etxera itzuli, ardiak garai hartan umatzen zirelako.

135. "Aurrerapenek eta liburuak ekarri behar dute hondamendia" (AME-017/008)

Aitaren ezizena "garaiko handi" zen, eta Joxe Mariri umetan "Garaiko txiki" deitzen zioten". Zortzi urte zituen aita hil zenean. Aurrerapenek eta liburuak hondamendizat zituen aitak. Joxe Mariren gurasoak Hondarrabin ezagutu ziren.

136. Amak komunikazioari buruz irakatsitakoa (AME-017/009)

Amarengandik ikasi zuen komunikazioaren garrantzia. Behin gotzain bat Abaltzizketara joan eta bertara joan ziren elizara. Amaren iritziz, gotzain hark ez zuen hitz-jariorik.

137. Azintzintxikitik mendiko txabolara (AME-017/010)

Azintzintxikitik aitarekin txabolara joatea oso gogorra egiten zitzaion Joxe Mariri. Etxetik astoa hartuta gatz-ur bila joaten zen egunero-egunero. Etxeko esaera bat izan ohi zen, "galduta bahago, segi astoari" zioena.

138. "Erraza dek besteek egindakoa saltzen" (AME-017/011)

Arrazoi ekonomikoak zirela eta, aita hil ondoren haren artaldea saldu zuten.

139. Tolosako Kolegiora ikastera (AME-017/012)

Aita eta arreba hil zirenean, artaldea saldu eta Joxe Mari eskolara bidaltzea erabaki zuten etxean. Tolosako Kolegiora joan zen 1958an. Bertan asko sufritu zuen, gaztelaniaz egin behar zuelako, eta amaren janaria faltan zuelako.

140. Kolegioan gaztelania eta janari eskasa (AME-017/013)

Tolosako fraideetara ikastera joan zenean asko sufritu zuen Joxe Marik, gaztelaniaz egiten baitzen han dena, eta janaria ez baitzen etxekoa bezain ona. Lehenengo gutunak euskaraz egin zituela oiritzen du, eta urtebetean hamahiru kilo galdu zituela.

141. Kultura aldeko gabeziak (AME-017/014)

Tolosako Kolegioan konturatu zen erreferentzia kulturalk ez zuela solfeorik ere ez zekiela. Batxillerreko lehenengo eta bigarren maila urte batean egin zituen, eta estresak eraginda argaldu zen hamahiru kilo.

142. Kolegioko urteak oso baliotsuak (AME-017/016)

Tolosako seminarioan ikasitakoa oso baliotsua izan da Joxe Marirentzat, batez ere aurretiaz zuen gabeziagatik. Giza balioei ere garrantzia handia ematen ikasi zuen bertan.

143. Madrilgo kazetaritza ikasketak, kaskarrak (AME-017/017)

Ikasketak amaitutakoan krisi moduko bat izan zuen, ez baitzekien bizitzaren nondik norakoa zein zuen. Madrilerira joan zen bi urtez, kazetaritza ikasketak egitera.

144. Betidanik kazetaritza gustoko (AME-017/019)

"Umeen deia" aldizkari bat zen, eta hamabi urte zituela lerro batzuk idatzi zituen aldizkari hartarako. Beste behin, elkarrizketa bat ere egin zuen. Komunikazioa zeharka ikasten zuten seminarioan.

145. Loiola Irratiko langile (AME-017/020)

Madrilen bi urtez egon zen ikasten, eta kazetari gisa lan egiteko probetan ezin parte hartu, eta Loiola Irratian hasi zen lanean. Bertan ikasi zuen komunikazioari buruzko gauza mordoa.

146. Euskadi Irratiaren sorrera (AME-017/021)

1982an Euskadi Irratia zuzentzeko aukera sortu zitzaion, eta ilusio handiz hartutako lana izan bazen ere, honen sorrera ez zen erraza izan. Bederatzi bat urte egin zituen bertan, eta ondoren telebista munduan murgildu zen.

147. "Telebista eskola bat izan da" (AME-017/022)

Telebistan asko ikasi zuen Joxe Marik. Euskal Telebista oso indartsu ibili zen urte batzuetan zehar.

148. Amezketatik Madrilerako aldaketa (AME-017/024)

Deustoko unibertsitatean ikasten ari zenez, hiria ezagutu zuen, eta Amezketatik Madrilerako aldea ez zitzaion hain gogorra egin. Hala ere, Madrilgo jendea oso ezberdina zela sentitzen zuen, eta bikotea euskalduna izango zela argi zuen.

149. "Txikikeriaren mugagabetasuna" (AME-017/025)

Amezketara maite zuen oso, nahiz eta gaztetan handik alde egin izan. Jaioterriaz informazioa jaso eta haren inguruan idazten hasi zen Joxe Mari. Amezketako historian murgiltzen hasi eta harriturik gelditu zen honen aberastasun eta zabaleran.

150. Benetako Fernando Amezketarra (AME-017/026)

Fernando Amezketarrari buruzko liburutxo bat atera zuen Joxe Marik, baina errealitatearen ikusmiratik.

151. Amezketaren historia (AME-017/028)

Amezketari buruzko informazioa jasotzen hasi zen Joxe Mari, eta historia luzearekin egin zuen topo. Oinaztarren alde egin zuten amezketarrek. Nafarroarekin ere harremana izan du, eta geroago Tolosarekin bat egin zuen.

152. Fernando Amezketarraren garaiko Amezketara (AME-017/029)

Fernando Amezketarra jaio aurretik Amezketako eliza bukatu eta udalak bere udaletxea lortu zuen, Tolosatik bananduta. Poliki-poliki artzantza indartzen joan zen herrian.

153. Arritzagako meategiaren ondorioak (AME-017/030)

Amezketara iraultza txiki bat ekarri zuen meategiak, kanpotik jende asko etorri baitzen ingurura. Paper-fabrikak ere auzi bera ekarri zuen herrira.

154. Paper-fabrikaren eragina (AME-017/031)

Paper fabrikak ohitura berriak ekarri zituen herrira, esate baterako, txandaka lan egitea, sirenaren hotsa lan orduak amaitu edo hasi direla adierazteko, soldatak... Emakume asko lanean jarri zituen lantegiak.

155. El Quijoten Amezketari erreferentzia (AME-017/033)

Harrigarria iruditu zitzaion Quijoten Amezketarrak agertzea. Juliana Amezketaren historiak bereziki hunkitu zuen Joxe Mari.

156. Amezketara, Euli-herri? (AME-017/034)

Barojak Euli-Herri deitzen zion Amezketari.

157. Amezketak herri-egitura berezia (AME-017/036)

Amezketako eliza, gaur egungoa, bigarrena da. Honen gainean bigarrena eraikitzea erabaki, eta horregatik dago bertan kokatuta.

158. Amezketako auzoak (AME-017/037)

San Martin auzoa oso aspaldikoa dela dio Joxe Marik, izaera propioa zuten etxeak zeuden bertan.

159. "Fernandok egin gaitu amezketar" (AME-017/039)

Euskaldunen artean Amezketan Fernando Amezketarrak zabaldu zuen. Pobrea izan zela pentsa daiteke, maizterra. Artzain lanetan ere aritu zen. Iztuetaren ordeztan joan zen Fernando Amezketarra Billabonako bertso saiora.

160. Fernandoren irudia zikinduta (AME-017/040)

Denboran zehar Fernandoren irudia nola zikindu den kontatzen du Joxe Marik pasarte honetan, baita Fernandoren ipuin gustokoena.

161. Fernando Amezketarraren heriotza (AME-017/042)

Zalantzan jartzen du Joxe Marik Fernando Amezketarraren heriotzaz esaten dena. Ziur aski, hesteetako gaixotasun batek eraman zuen haren bizitza.

162. Fernando Amezketarra, alferra? (AME-017/043)

Joxe Marik bere liburuan azaltzen duen bezala, hamaika lan izan zituen Fernandok. Izan liteke Fernandori buruzko istorio faltsuak bezalaxe, alfer fama hori ere faltsua izatea.

163. Fernando Amezketarra kartzelan (AME-017/045)

Fernando Amezketarra bi ardi lapurtzeagatik harrapatu zituzten. Ondorioz, urtebete inguru pasa zuen kartzelan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com